

Український Народний Союз завершує п'ятьдесят років праці на народній ниві

ЗМАГАННЯ ЗА ПІСЛЯВОЄННУ ВЛАДУ В АМЕРИЦІ

ВАШІНГТОН. — Між конгресом Злучених Держав і адміністрацією закрююється післявоєнна боротьба за владу. З нагоди проголошення президентом Рузвелтом демобілізаційних планів, виготовлених Бернардом М. Бейруком, виявилася гостра постанова провідників конгресу до цього, хто має переводити в життя такі плани. План Бейрука передбачує іменування окремого Директора Праці при Бюрі Воєнної Мобілізації. Цей директор мав би координувати опіку над воєнними ветеранами, що повернуть з війни та шукання для них праці. Отже його обов'язком було б звернути увагу на людяний бік при демобілізації. Провідники конгресу добачують в такому плані легковаження конгресу, а змагання до продовження воєнної влади президента.

З правничого боку цей спір звужується до такого питання: Чи післявоєнні плани мають бути введені в життя на підставі нових законів, які підготує конгрес; чи їх виконає президент на підставі інтерпретації існуючих законів. Все те може мати великий вплив на господарі незпосередньо після війни, а з тим і на напрямні господарські політики в дальшій майбутності. Конгрес хотів би бачити поворот до приватної підприємливості, а теперішня адміністрація має вже свою політику „Нового Розподілу“, у якій слідні змагання до передання хоч частини підприємств під заряд держави.

ДЕМОКРАТ ЗГОЛОСИВ СВОЮ КАНДИДАТУРУ НА ПРЕЗИДЕНТА.

БОСТОН. — Джордж В. Ілай, бувший губернатор стеїту Месечусетс, зголосив свою кандидатуру на президента Злучених Держав при осінніх виборах. Водночас із проголошенням його кандидатури по'явилися вісті, що це є початок нового руху між демократами за спинення президента Рузвелта в його змаганнях дістати четверту номінацію Демократичної Партії при надходячих виборах. Колиб цей рух поширився, може повстати нова демократична група на зразок колишньої републиканської групи „Бул-Муз“, що поставила кандидатом Теодора Рузвелта на третю каденцію.

БЕРЕЗЕНЬ МІСЯЦЕМ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

ВАШІНГТОН. — Президент Рузвелт видав прокламацію, призначаючи місяць березень на збірку пожертв для Американського Червоного Хреста. Кампанія мала б принести найменше \$200,000,000. Президент пригадує, що війна ввійшла в „вирішну стадію“ й закликає громадян Америки підтримати кампанію щедрими дарами.

МІЖНАРОДНИЙ ПРОМИСЛОВЕЦЬ ПОКІНЧИВ САМОГУБСТВОМ.

МАЯМІ (Флоріда). — Чарлз М. Бедо, міжнародний промисловець французького походження, поповняв самогубство, заживаючи надмірну кількість порохів на спачи. Він прибув до Америки перед 40 роками, працював як робітник при копанню підземних тунелів, зчасом доробився великого маєтку і став світовим промисловцем. Коли в 1937. р. англійський король Едвард зрзигнував з престолу, щоб подружитися з американкою Валіс Ворфільд Сімсон, Бедо відступив свою палату у Франції для його шлюбу. Вчасі війни Бедо придумав плани наводнення пустині Сагари в Африці, а коли прийшли в Африку альянтські війська, притримали його за зв'язки з німцями та французьким урядом у Віші. Американський уряд приготував проти нього акт обгинування за ці зв'язки і це було причиною самогубства Бедо.

ЗБУРЯТЬ ДОМИ ПОБУДОВАНІ ДЛЯ РОБІТНИКІВ.

НЬЮ-ЙОРК. — На час війни федеральний уряд побудував робітничі доми в 964 громадах, щоб примістити робітників, зайнятих у воєнній промислі. Багато з таких домів стоїть порожніх, бо не було потреби стягати до підприємств додаткових робітників. Між населенням пішла чутка, що уряд буде дальше витрачувати гроші на ці „міста духів“. Джан Блендфорд, краєвий адміністратор розбудови домів, проголосив, що коло 400 таких містечок будуть збурені. Він обраховує, що ці будови коштували уряд цілий біліон доларів.

ДЖОРДЖ ВАШІНГТОН

Мало є таких щасливих фраз, якіб так влучно означили заслуги чоловіка для його народу, як прізвання Джорджа Вашингтона батьком свого краю. Подібний титул ледво чи так слушно міг надати якийнебудь інший народ своєму найбільше заслуженому синові.

Джордж Вашингтон прислужився американському народові в його двох найважчих ситуаціях, у яких може найтисся якийнебудь народ. Перша ситуація створилася, як народ 13 американських колоній прийшов до твердого пересвідчення, що в його інтересі лежить зрвати політичні зв'язки з батьківщиною, з Британією, та зорганізуватися в зовсім осібно, незалежну, суверенну державу. Англія мала тоді до розпоряджистости великі сили військ великі сили на морю та велику, знаменито вишколену команду. Американці могли виставити проти них тільки слабі військові сили. Вони не мали відповідної флотії. І головню вони не мали багато людей, здібних до кермування нерівними воєнними операціями. На шість революційної армії вона мала знаменитого начального команданта в особі розмірно молодого інженіра, вояка й фермера Юрія Вашингтона. Передовсім його командуючому таланови завдячують слабі армії зревольтованих колоній вигра в війні.

Покінчивши війну, Вашингтон склав свою команду на руки конгресу, котрий її йому дав, та вернувся на свою фарму, аби захити в спокою. Та молодий край скоро найшовся знову в нових клопотах, фінансових, мілітарних і урядових. І знову народ покляк Вашингтона повести його через нову кризу. Перед Вашингтоном стали величезні труднощі. Треба було передусім організувати урядову си-

стему, не маючи для цього ніякого взірця, й кермувати державним кораблем небезпечними морями поміж різні особисті урази, партійну загорілість, релігійну нетолеранцію. І знову Вашингтон присвятив вісім літ народови та віддав йому величезні заслуги своїм таланом, тактом, безкористовістю, розумом і вправою. Так він поклав тверді основи під нову республіку. За такі заслуги для свого краю його названо „першим у війні, першим у мирі, першим у серцю своїх земляків“. Його імя було все для інших людей натхненням, закінчуючим до служби американській державі, для добра народу, до поміркованости, безінтересовности, безпартійности, готовости зрестися влади й почетом.

Слава цього імення гомоніла поза границі Америки, закликаючи людей інших народів до подібних діл для тих народів. Зчасом це імення стало рівнозначним з освободителем, і не раз люди, що бажали визволення своему народови, молилися за появу їхнього Вашингтона. День його народин став святом прихильників визволення ще до часу проголошення його урядовим святом Америки. У той день люди любили починати різні публичні діла, видно переконані, що пам'ять на заслуги Вашингтона буде присвічувати новому ділу й загарівати людей їти слідами Вашингтона.

Ця думка присвітлювала певню групу імігрантів з України, що 50 літ тому в річницю народин Юрія Вашингтона зібралася в пенсильвійській містечку Шамокіні та об'єднали кілька місцевих товариств в одну організацію для братської допомогти своїм членам, кладучи в кей спосіб основи під теперішній Український Народний Союз.

ВЕЛИКА АМЕРИКАНСЬКА ПЕРЕМОГА КОЛО ТРУКУ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Велика американська повітряна гармада, підвезена до бою кораблями, завдала японцям оголомшуючий удар коло Труку, великої японської флотної бази на Паціфіку.

За два дні атак американські літаки зтопили 19 кораблів, в тому числі два легкі кружляки, три нищителі й вісім перевозових кораблів. Проти цих величезних утрат ворога американці мають легкі uszkodження одного корабля.

Американці крім цього знищили ворогові 201 літак та побили з машинових крісів істаляції й летниці підзди. З того числа розбитих літаків 127 зострілено в бою. Наші втрати виносять усього 17 літаків.

Підчас цюї дво-днєвної атаки американці розбили вороже летнище на острові Парамі, що лежить у групі островів у середині атолу, і на Етені, що лежить на схід від Параму.

ЩЕ ОДИН УДАР ПО ЯПОНІ.

Ще перед атакою на Трук сильні відділи сухоземних, флотних і повітряних сил Злучених Держав зробили інвазію на атол Ениветок, що лежить на північно-західній окраїні островів Маршала.

Американські вояки й моряки, піддержані огнем великих корабельних гармат і літаків, всадилися надобре на атолу. Між іншим вони заняли на ньому Енджебі, що має знамените летнище, яке може зробити Аліянтам добру прислугу в дальшій кампанії проти ворога.

ЯПОНЦЯМ НЕ ВЕЛОСЯ И ПО ДОРОЗІ НА ТРУК.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕНО-ЗАХІДНОМУ ПАЦІФІКУ. — Квартира генерала МекАртура сповістила, що наші бомбовики наскочили на японський конвой, що їхав з Труку на архіпелаг Бісмарка й зтопили його майже весь. З 17 кораблів конвою зтоплено 15; тільки двом удалося вирватися.

Бій тривав три дні. Американці зтопили 12 торговельних кораблів, один нищитель і дві канонірки.

АЛІАНТСЬКА БАЗА ПІД РИМОМ УТВЕРДЖЕНА ПРОТИ ВОРОЖИХ НАПАДІВ.

АЛЖІР. — Американські повзи розбили німецькі атаки на аліантські інвазійні позиції в Анціо під Римом. У боях узято в неволю 500 німців. Тепер аліантські позиції під Римом уважаються утвердженими; себто ворог не потрапить уже знищити зовсім висаджені там війська.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАЙЛА СТАРУ РУСУ.

ЛОНДОН. — Червона армія наступає далі на півночі й на Україні. Москва сповістила про заняття червоною армією Старої Руси, під Ленінградом, котру німці були сильно уфортифікували, але тепер евакували. Берлінське радіо признає, що червона армія проломала в одному місці німецькі лінії на Україні коло Кривого Рога.

ВЕЛИКІ РЕЙДИ НА НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Американські й британські літаки об'єдналися й завдали Німеччині найстрашніші повітряні удари цієї війни. Аліантів коштували ці рейди понад сто літаків, але вони наробили ворогові кольосальні шкоди.

Велика британська повітряна сила скинула в суботу на Лайпциг 2,500 тон бомб, утративши при тому 75 літаків. У неділю вилетіла її слідами велика американська гармада, котра скинула 2,000 тон бомб на Лайпциг і декілька інших міст глибоко в Німеччині. Наші боевики збили ворогові 61 літак.

ЧОРЧИЛ ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА ПОЛЬЩУ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил вислав премієрови Сталінові ще одну ноту в справі Польщі; нота старається довести до навязання новоно дипломатичних зв'язків між совєтським урядом й польським урядом на вигнання. Цим заходам ніхто не ворожить успіху.

Польський уряд на вигнання вже зробив один крок уступства супроти совєтського уряду; він приказав підземним організаціям у Польщі кооперувати проти німців з червоною армією.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Watered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перерахування, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ У. Н. СОЮЗУ

Минуло 50 років існування Українського Народного Союзу, першої української народної установи на американській землі. З цієї нагоди буде виданий незабаром ювілейний Альманах, що буде свого роду доповненням Пропагандистської Книжки У. Н. Союзу, виданої в сороклітній організації. А це значить, що міститиме матеріал, зв'язаний не тільки з У. Н. Союзом, але й з цілим нашим життям в Америці, так, як це було й в Пропагандистській Книжці. Супроти цього, що пойдуться Альманах, ювілейне число офіційного органу У. Н. Союзу, себто "Свободи", виходить отже в скромному виді. Воєнні обставини, а в першу чергу брак паперу, заставляють нас обмежитись до найменшого, а що це кожний розуміє то тим самим і вбачати. Хоч шкода, що не можна поступити інакше. Бо саме тепер треба вложити багато праці в те, щоб молодші покоління зрозуміли і відчували ту роллю, яку відіграв У. Н. Союз в українському житті в Америці, як і те, що він тепер собою уявляє, та яка перед ним будучність. Та про це буде більше в Альманаху.

У. Н. Союз — це ми. Наша біда — була його бідою. Наша радість — була його радістю. Так було й так є нині. А заслуги У. Н. Союзу — це заслуги української збірної в Америці. Є ними наші здобутки на організаційному полі, а теж і на різних культурних ділянках. Успіхом є велике піднесення української свідомості, получене з здоровим американським впливом, себто з природною потребою американську землю любити та її з усіх сил боронити. А само з себе усе це не виростало! Хтось про те думав, хтось це піддавав, хтось вкладав у таку працю свій труд і гріш.

Ось тим „хтось“ був У. Н. Союз від самих початків свого існування. Він був довго самотнім, що таку працю виконував при допомозі тих високо ідейних одиниць, що клали підвалини під наше організаційне життя в Америці, а яких не бракувало біля нього й пізніше, коли народне життя почало розростатись, коли зачали повставати й інші народні організації. Бо так завжди було, а й так є нині, що все, що є серед нас найсвідоміше, найідейніше, та справді поступове, є в У. Н. Союзі, чи ступає в одному з ним ряді.

Ось і тому Золотий Ювілей У. Н. Союзу це є ювілеєм „двоєї“ наших організацій, як не бунув би з іншими подібними ювілейми, що теж нам дорогі, що теж нам рідні. У. Н. Союз нікому не відбирає заслуг, а тільки радіє, коли їх де добаچه, бо тішиться ними, як тішиться батько добрим дітиною своєю дитиною. Та проте У. Н. Союз є теж свідомий і свого передового становища та послаництва. Він свідомий того свого авторитету, що побудований на праці, жертвенності і посвяти тисячів наших найкращих людей в Америці, що то зв'язували з цією інституцією свої ідеали і тому її піддержували і боронили її з усіх сил навіть в найтяжчих хвиликах. Бо знали, що як У. Н. Союз терпів, то терпів за ідею.

Ось так і далі буде У. Н. Союз терпіти за свої ідеали. Але й буде перемагати, як досі перемагав. І буде жити і процвітати. А гарантією, що так буде, є його 50 років, що пройдені в чесній, патріотичній і так успішній праці.

СЛОВО ВІД ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗУ

Вступаючи в рік Золотого Ювілею У. Н. Союзу, головний уряд видає відозву до відділових урядників і членів, з якої для пригадки подаємо так:

Хоч наша увага, наші думки звернені в теперішніх воєнних часах головно в сторону цих величезних зусиль, які потрібні для вигри цієї війни, що її ведемо вже два роки, і хоч ми посвячуємо наш час, і труд у першій мірі для праці в користь цих воєнних зусиль, то проте є події в організаційно-народному житті, яких не можна попустити мовчанкою навіть в теперішніх важких часах.

Ось такою подією в нашому народному житті є — Золотий Ювілей нашої організації. Нам треба пошанувати ту велику працю, яку вложив Союз упродовж свого 50-літнього існування в розбудову нашого життя тут на американській землі. Ми не повинні збути мовчанкою цих перших піонерів, які 50 літ тому поклали основи під будову такої організації, яка сьогодні являється найбільшою організованою одиницею серед усіх українців. Ми не повинні збути мовчанкою їх ідеї, посвяти, їх витривалості, яку вони виказували в тяжких та критичних початках будови цієї організації. І ми не повинні збути мовчанкою Золотого Ювілею того, кого названо тут на американській Батьком американських українців.

Цього Батька-Союзу ми повинні належно пошанувати в рік його Золотого Ювілею. Найкращою пошаною буде наша праця в його користь. А ця праця повинна обнімати дві сторінки — моральну й матеріальну.

Моральна сторінка праці — це пошана У. Н. Союзу відповідним святом, яке своїм змістом свідчить про його цінність для нас усіх.

Матеріальна сторінка праці — це знає придбання для Союзу якнайбільшого числа нових членів. Бо цей 50-літній ювілей У. Н. Союзу має бути не тільки пошануванням дотеперішніх здобутків У. Н. Союзу, а в першій мірі поставленням нової, ще кріпкішої основи під його будучий розвиток. Бо хоч У. Н. Союз представляє собою тепер поважну силу, хоч він начисляє сорок дві тисячі членів та більше як сім мільйонів доларів маєтку, то

однак ця сила може ослабнути, ці здобутки можуть зничитись, коли ми вже заздалегідь не подбаємо, щоб ряди У. Н. Союзу не рідшали, щоб до старих піонерів прийшли нові, молоді ряди нових Союзівців.

50 літ Союз освічував нам шлях до поступу. 50 літ працював він для наших культурних, національних та матеріальних надбань, об'єднуючи під своїм прапором найідейнішу частину нашого громадянства. Тому збільшуючи його ряди, ми тим самим скріпляємо рідні ділянки нашого громадянського життя та збільшуємо ряди ідейних та карих одиниць для будучої праці, для дальшої розбудови нашого тутешнього життя, як і для дальшої помочі поневоленому українському народові.

Золотий Ювілей вимагає від нас золотих діл, а цим ділами можуть бути тільки діла кадрів нових членів. Тому хай не буде такого члена, такої членкині, що стрілаб цей Золотий Ювілей з порожніми руками. Хай кожний член, кожний членкиня принесе Ювілейній відповідній дарунок. Цим дарунком хай буде членська аплікація для дорослого члена або дитини.

У рік цього 50-літнього ювілею нашої організації ймаємо також і за те, що коли У. Н. Союз із виконання за час свого існування цю величезну працю, про яку ми тепер згадуємо, коли Союз міг розвинути та досягнути таких здобутків, якими ми нині радіємо та які наповнюють нас дієною гордістю, то цієї поступу і розвитку У. Н. Союзу треба завдячити головно цій „свободі“, якою тішиться наші піоніри від часу свого прибуття на американську землю, а якою тішиться і ми сьогодні.

Будучи вдячними цій щасливій долі, що судила нам жити й працювати на цій величезній землі Великого Сходу, ми повинні завжди докласти нашої праці, труду і жертв, щоб цю свободу можна було й на далі зберегти. А саме сьогодні вона найбільше загрожена. Тому, святкуючи Золотий Ювілей нашої організації, ми повинні використати цей ювілейний рік також і на те, щоб посилити нашу працю і нашу жертвенність у користь теперішніх воєнних зусиль, які саме причиняються до збереження цієї свободи для нас і для правдивих поборників.

„Над Гудсоном“

Є така адреса: 83 Grand Street, Jersey City, New Jersey.

А тепер спитаймо: Хто з свідомих українських людей в Америці її не знає? Хто не мав з цією адресою щось до діла? Хто не питав поради, хто не ділявся з нею своїми думками, своїми радощами і успіхами, чи з своєю невдачою і журбою? Хто не болів, як усе не йшло як треба? І хто не піддавав їй духа своєю льоляльністю, привязанням, ширістю і посвяттю в поширюванні тих ідей, що їх та адреса репрезентує?

І чи тільки так було з нами, що живемо в Америці.

Ні. Адреса була відома скрізь, де билося в світі українське серце. А зокрема була вона добре відома в Старому краю, на тих українських землях, з яких було можливо з нею скомунікуватись.

Звичайно писали на ту адресу українські народні інституції, чи й поодинокі люди, з гора, з нужди; з того, як були переслідувані, гнетені, вивезені. Писали, щоб дістати від земляків в Америці поратунку в нужді, чи багаті політичної оборони, чи слова, що обіцялося перед світом за право українського народу на вільне або хоч трохи людське життя.

Ось так писали десятками літ з усіх сторін на ту адресу в тому переконанні, чи в тій вірі, що „над Гудсоном“ є така своя, рідна інституція, що може чи вміє зарадити різним лихам і недомаганям. Така це якась сама не поладить, що прийняти поради, як і що зробити.

І порадились чесно, широким сумлінням. Ось тим дається до певної міри пояснити і те, про що згадує на іншому місці один з організаторів У. Н. Союзу, коли говорить про старе покоління, що воно ще й нині від цієї адреси „над Гудсоном“ — буквально усього надіється.

Декому може здаватися дуже дивним, що хтось так може думати. Та не буде воно дуже дивним, коли вдуматись у те давнє минуле, з яким ті люди зносили, та яке сильно вбилося у їхній пам'яті, бо вони були тоді молоді, нові сили і самі були будівничими того всього нашого народнього до робку, що його тепер маємо. А в тих часах „над Гудсоном“ означало ось ту самотню українську адресу в Америці, що всі ті справи полагоджувала, або хоч раду давала, як в чому поступити. І не робить різниці, чи це йшло про засновання парохії, чи школи, чи

про пораду, як влаштувати вичи чи збірку, чи про поміч в особистому нещастю чи клопоті.

Очевидно, що тепер настали часи інакші. І ось та адреса навіть при найліпшій волі не моглаб тепер усього того виконувати, а й нема потреби це робити. Але люди звикли до чого іншого й їх під тим оглядом тяжко змінити. Вони так звикли з цією адресою і стільки набрали до неї довіри і так віряли в її спроможність і силу, що не тільки залишали їй давні тягарі, але ще й нових раз-у-раз додавали. І то з широго серця, не дивлячись на те, що часи змінились.

А вони дуже змінились. Наприклад, тепер і Українська Церква в Америці розбудована і організована та має свою авторитетну владу. А далі: українські громади з своїми народними домами та численними місцевими організаціями творять нині добре організовані автономні тіла, що можуть легко виставити провід з місцевих старих і молодих людей, підприємців, професіоналів і т. п., а тим самим і легко можуть дати собі раду з різними проблемами.

Також ось того всього не було. Тому і вдалось тоді з різнорідними проблемами, що на місцях виринали, до однієї такої української центральної й народної установи під 83 Гренд Стріт в Джерзі Сіті.

Та хоч як часи змінились, то не змінилось в цій інституції під згаданою адресою почуття відповідальності за наше народне життя в Америці. „Над Гудсоном“ є далі ось та наша народна установа, що з'явилась побудована великими зусиллями найкращих представників нашого народу в Америці. Ця установа — це українська традиція в Америці. Це видимий знак нашої організаційності та ідейності, по-якому звикли судити весь наш народ. Розуміти в таких обставинах поступки установи „над Гудсоном“, значить мати до неї таке довіря, що це, що вона робить, не є чийсь диктатом, порохунком, чи чийсь примхою, а поступованням, подиктованим загальним добром. Значить розуміти, що це не є установа якоїсь одної групи, а тільки загально-народна. Значить розуміти, що люди, що в ній працюють, свідомі того, що були перед ними працівники, і будуть по них, але віщою є Союзова Ідея. І вона однією повинна бути для них дороговказом!

І чи тільки для них? Для нас усіх! Бо як так буде, то й будемо спокійні за краще майбутнє нашого тут життя.

ДАВА ЧАРНЕЦЬКИЙ

Привіт У. Н. Союзівці з нагоди 20-ліття.

Привіт Тобі, Союзе, Батьку, Ширій привіт Тобі! Ти двайцять літ борюєшся важко і встояв у боротьбі.

Борюєшся сімою із бідою, із тьмою порогів, із ренегатством, тьмяною Тай побороти встпів.

А двайцять років, Боже милій, Це довгий, довгий час; Тут треба много гарту й сил, Щоб розбудити нас.

Та встпів Ти всього доказати, Словниці усе, як стій: Щезають наші ренегати, Тай порожняють рій.

Щезне байдужність — наші муки, Демон незгоди вивсь. Прозрів народ, бересь за руки І Ти у славі днешь.

Безсилна лють і злоба права, Вже нарід не зведе — Вин знав, що в залузі сльозі ішла І від Тебе не піде.

Бо мусить шпівні побідити Не темрява, а світ. Неправді згинуть — правді життя, Слава Тобі — привіт!

ПЕРШИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗУ

вибраний на зібранні членів-основателів в Шамокін, Пенсильванія, дня 22 лютого 1894.

- Теодосій Талпаш, президент, з Шамокін, Па.; Михайло Євчак, заступник, з Вилкс-Бері, Па.; о. Іван Констанкевич, секретар, з Шамокін, Па.; Іван Гловз, касієр, з Екселсіор, Па.; Радні: Яків Даньковський, Джерзі Сіті, Н. Дж.; Михайло Галькевич, Онуфрій Мурза, Михайло Азіма — з Мт. Кармеля, Па.; Іван Гординський, Алексій Шлянта — з Мейфілд, Па.; Семань Федоровська, Юрко Хиляк, — Оліфант, Па.; Михайло Ослицький, Пінтсбург, Па.; Дмитро Зеновьяк, Сентрала, Па. Контрольна Комісія: о. Гавріл Гулович, Фрленд, Па.; о. Григорій Грушка, редактор „Свободи“ і парох в Джерзі Сіті; о. протоєрей Алексій Товт, Вилкс-Бері, Па.; о. Теофан Обушкевич, заступник контрольної комісії.

ОЛ. ЛУГОВИЧ Права автора застережені ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ Історична повість з часів Хмельниччини. 28)

Полковник Подобайло й сам вало на Дніпро. Швидко забачив, як литовський беріг укрився піхотою, як спускано на воду човни. Зрозумів, що це починається генеральний литовський наступ, зразу у трьох напрямках. Вганявся по валах, закликав козацтво видержати, боронити становище до загиби. Козацькі гармати перші відкрили огонь по байдаках. Цільне стріляння змішало лашцог байдаків. Та озгаляся литовські гармати. Одна за одною з громом впливовували круглі кулі, обламки заліза й каміння, засипали ними козацькі вали. Громий стрілів, переразливий свист стрілен, зойки поцілених, дим у кілька хвилин повернули всю околицю в пекло.

нагоди не будемо мати, панове-товариство! Бері, яку хто зброю має і до піших!

Гармати вистріляли ще по раз, і замовкли. Гарматні придушилися до піших. Литовські гармати не переривали огню ні на хвилину. Стріляли на десять черг, по шість гармат в кожній, щоби дати час кожній черзі гармати вивести, насипати пороху, забити його кулею, та запалити палетним насиченим шнурком. Процедура заряджування тогочасної гармати потребувала 5—6 хвилин часу, щоб вистріляти безперервний огонь гармати діялися на черги. Одночасно стріляли перші гармати, далі другі, треті так до кінця, таким чином обстрілюючи увесь козацький відтінок.

На крилах завивала рідка мушкетна перестрілка. На рід байдаки все прибували. Части на литовського війська вже висаджувалися при козацькому березі. З заліза прибіг до полковника козак з повідомленням, що й там переривалися литвини. А козаки вже не мали чим стріляти. Бачили, що не вдержаться, билося з

розумкою безнадійності. Ставилися дорожче продавати своє життя, зникати як можна більше ворога. Озброєні лише холодною зброєю козаки вивали мушкету у захист. Тільки поранені набивали мушкету для передніх. І для мушкетів вже не ствало стріляти. Полковник Подобайло, збавши коло себе кількадесять козаків обрушився на литовську вже добігавшу валів гуну. Під ударом шабель попадали литвини. Козаки ханали їх зороб, переслали надбіганим беззбройним. Добивалися вже до литовських байдаків. Та недалеко другий відділ литвинів добігав вже валів. Подобайло кинувся туди.

Зітлася січа. З розчерченими головами падали люди. Не умагаючи жаліти нещасливого Подобайло високою Гангарофа Той кинувся втратити. Несподівано повернувшись кинув у полковника легким сіном. Почувши рання скоки козацький полковник на німця. Змивши його кинув під ноги коня. Німецький відділ змішався, став подаватись

до байдаків. На Подобайла посилалися хмари стріл лучників, пробитий в кількох місцях унів його кінв. Звалюва й сам полковник. Козаки схопили його й понесли своєю окопи безпритомного. Бже в багатьох місцях литвини розривали козацьку лінію. Литовці розвивали вже прапор Радзивіла: хоч коло нього ще кінції рукопашний бій. Для козацтва надходила остання хвилинка. Хіба чудо могло ще врятувати його від заглади.

І ставіть несподіване. На литовському березі загнали труби, ріжки. Трубили відбій. У литовських частинах знялася метушня. Поспішно етади відходили полки, зник з козацьких членів Радзивілів прапор. Не відстрілюючи литвини сідали в байдаки й відпливали на правий беріг, назад за Дніпро.

Литвини відставили на свій беріг скоро і зовсім зникли з виду. Не зіставили чат, не забрали з собою ні вбитих, ні поранених, ні зброї. Поспіх зник, що литовська армія неждано сама опинилася у великій скруті.

То непереможний князь Радзивіл, від недобитків вислатих на Бабицю своїх корунсів, одержав у час бою страшну вістку. Наказаний гетьман Михайло Кричевський у Бабиці, переправився через багницьку річку корпуси, та з страшною хуткістю й великою силою кіншожі рушив на базу литовської армії — Річицю, далеко в запілю. І литовський князь не думав вже про марш на Київ, ні навіть про знесення позицій полковника Подобайла. Боявся за своє князівство, за ційість своєї армії.

Сотник Овруцький обсадив Бабицьку переправу через Припять ще того самого дня, за неповну добу докритиши зривають миль лісострій польської дороги. Форсований марш був тяжким і для коней і для козаків. Сипучі піски млилися, наче в африканській пустелі, краю й кінця тим піскам не видно. В пісок глибоко застрягають ноги. Людина мусить вище підносити їх, витягати з піску; а через те й

втомлюється скоро. Коні загрунтають по самі шітки. Розтоптують пісок копитами, — до тягару власного тіла несуть це й тягар їздця. А з обозом і зовсім погано. Колеса застрягають по осі й багато напруження сил така їзда коштує коням та...

Піски не такі ще страшні, як залісної трясовини, що в багатьох місцях перетинали Мозирсько-Київський шлях. Місцями у багниця скидали хмизу, кругляків та ломача; місцями широкі наче озера глинисті броди, а місцями й того нема. Зеленою подушкою дмється вгору мох поміж рідкими купами поросляв. Станути на мох і все на сотки сякнів гойдається довкола, — і мох і купина. Мох поволі проривається й людина несподівано шубовтне з головою, лише забулькотить. А тоді споминий як її звали, бо не вийде її з під моху ніяка сила в світі. Сотки тисяч небережних людей проковтнули поліські трясовини в давнину.

(Дальше буде). КУПИТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Розвиток Українського Народного Союзу в Канаді

(Короткий вчерк).

У цьому році Український Народний Союз обходить свій Золотий Ювілей. Численні його відділи по Злучених Державах П. А. й Канаді не лише відповідними концертами та імпрезами шанувуватимуть цей Союзний Ювілей, але також у тому році напевно постараються приєднати в його ряди свіжі тисячі нових членів! До цього всі вони вже готуються й напевно це виконають, щоб бодай частинно відплатитися Батькові Союзови за його довголітню й корисну працю для всього українського народу. Іншої заплаги за його працю вони не можуть йому дати. Та й Батько Союз іншої від них не вимагає!

З цієї нагоди хочемо бодай коротенько написати про розвиток Українського Народного Союзу в Канаді, в якій недавно розпочав він свою працю, досягнувши за той короткий час великих здобутків у Східній Канаді. Хоч Український Народний Союз був поробив усі можливі старання вже пару десятків років поширити свою діяльність у Канаді, так перша Світова Війна мабуть цьому перешкодила. Один невеличкий паросток його залишився був у Західному Торонті. Але дідався тепер, що є їх тепер аж п'ять у Торонті, а членів мають до 700.

Початковим відділом, який промощував шляхи розвитку Українського Народного Союзу в Канаді, був відділ у Віндзорі, Онтаріо. Члени віндзорського відділу, в особах пп. Дуди й Зеленого, робили багато старань для організування нового відділу в Торонті. Хоч у початках не мали води успіху, то проте їх трудів не пропали, бо саме напередодні теперішньої війни повстав 432 відділ, який у початках мав заaledo 17 членів. Піочирами організування цього відділу були: Яків Ковальчук, Вол. Гіряк, Вол. Баган, В. Войнарівський та ще кількох членів. В першому році для розвитку цього відділу війна стала на перешкоді, але праця скоро зрушилася до цієї міри, що тепер відділ має амбіцію бути найбільшим відділом у Канаді!...

В 1940 році почали рости відділи по цілому полуднево-му й північному Онтарію. Відтак і в квебекській провінції. До часу, коли пишемо ці стрічки, то в Канаді є вже 23 відділи, які є поорганізовані в таких місцевостях: Торонто (5 відділів), Віндзор, Монреал, Форт Вільям, Солбурі, Ст. Керінс, Гемилтон, Брентфорд, Нагара он ді Лейк, Торолд, Веланд, Лондон, Лашін, Вал Дор, Норада, Кіркланд Лейк, Тімінс, Ошава й Вінніпег. Значить, що всі вони повстали за чотири роки часу й зросли до цього дня в великі й сильні відділи, між якими є й такі, що вже мають по пару сотень членів. І зростають ці відділи майже кожного дня своїм членством.

Коли ми вже сказали про скорий розрост відділів Українського Народного Союзу в Канаді, то повинні додати, чому вони так скоро розростаються й хто їм помагає в цьому. Найважливіші причини розросту відділів Українського Народного Союзу в Канаді є ті, що має віц найкращі грамоти для своїх членів, які не лише забезпечують людину за життя й родину по її смерті, але також помагають у часі довгої недуги й каліцтва! А дальше, що Батько Союз так широко помагає в загальних справах українському народові. Трете, яке може і є найважливішим для розросту Союзних відділів по Канаді, то це те, що його грамоти, в по-

рівнанні до користей і привілеїв, що мають його члени; є найдешевшими, та що кожна з них має свою вартість після трьох років плачення! Ось ці речі зрозуміли українці в Канаді й тому таким скорим темпом розростаються відділи Українського Народного Союзу по Канаді! І тому, хоч і дехто пробував спинити їх гін, вони розвиваються й будуть розвиватися таким темлом!

Про кожний відділ зокрема ми не думаємо на цьому місці писати, бо булоб зараз забагато матеріалу, але всеж таки мусимо згадати про деяких осіб, що причинилися до розвитку великої Союзної праці в Канаді. Хочемо згадати їх тому, щоб їх брали за приклад інші та йшли їх шляхами, вперед до кращого майбутнього. Згадуємо тому, бо зробили вони патріотичну роботу для добра й слави не їх власної, а всього нашого народу, хоч про це й не всі знають!

У Віндзорі поза згадуваних уже пп. Дуду Павла й Б. Зеленого, ми додамо ще й таких як пп. О. Червак, теперішній секретар відділу, О. Косіковський, чолова, та ще деякі менше нам відомі. В Торонті: В. Баган, Яків Ковальчук (цей у початках доложив найбільше старань, щоб повстав перший відділ), Войнарівський В., Мисачеко І., Шелінчук П., Даниляк Т., пані Рманник Е., Хлипак М., Мудрий П., Стефанів Н., Юрчиків, Коссар, Петрушівський, Годованський та ще деякі нам мало відомі. В Монреалі: Чайківський П., Едлінський, Дейнека Ю., Гис Г., Пелех, а найбільше попрацював для розвитку того відділу такі пп. Стефан Орихівський з своїм сином! В Лашінах: пп. Й. Дячишин, старший і молодший Базик та інші. В Ст. Керінс, Нагара он ді Лейк, Торолд і Беланд такі: П. Самець (дуже багатий), Дяків П., Назар М., Цибуляк П., Драган В., та інші. У Веланд п. Демидюк, а в Торолд П. Іванець. У Гамільтоні М. Сенюк, Кабанюк, Ольховий, Корчовський і Мальчик. В Судбурах: проф. Б. Ковальський, М. Шарик, Криса Ю., Кульчицький та Міхаловський. У Форт Вільям: Найбільше п. С. Боровець, теперішній голова відділу, Душко, Лисий, секретар відділу, Курило В., бувший секретар, Демкович, Томас та ще деякі мені мадо відомі. У Вінніпегу: М. Коваль, голова, Тарасюк молодший, Шиндяк, Вовк Л. та ще деякі. Про інші відділи ми не згадуємо з тих простих причин, що по тих відділах ведуть і помагають вести всю працю члени зарядів. Про них ми згадаємо іншим разом, тоді, коли придемо до них і разом попрацюємо так само, як працювали до цього часу з ними, про яких згадали по-вище.

Завдяки тим людям розростлася Союзова праця в Канаді, хоч до них можна ще додати й покійного Баєра. Не згадали ми ще тих, які всюди при праці пронагають потребу скорого розвитку Союзу в Канаді, а не згадали ми тому, що їх є багато сотень і всі вони працюють з тою вірою, що роблять добру й патріотичну роботу. Вони не шукають слави, а вдовольняються тим, коли зроблять щось доброго кожного дня для Союзу. Вони переконані в тому, що коли зроблять щось доброго для розвитку У. Н. Союзу, то й тим самим зроблять вони вже й для всього свого народу, бо минула праця Союзова так, а не інакше. промовляє до них! Ці люди, про яких ми згадали, і ті про яких ми не згадували, є запорукою

В день Золотого Ювілею У. Н. Союзу

Пів століття це не днина,
Як в Шамокіні родина,
Подумала про життя,
Тай в обнові гордо стала,
Перший раз заколилася!
Новонароджене дитя.

Доглядали і пестили,
Піоніри не щадили
Свого труду ні ідеї,
На невдачі не зважали
Заохоти доливали,
Щоб ріс з неї Прометей.

Іх бажань здійснилася мрія,
Бо дитина мов деля,
Виплекана як в рідні,
В совість чисту не лукаву,
Що здобула нею славу,
Та почеси не одні.

І терпіла аж докраю,
Не лякаючись в одчаю,
Поки зріс кремезний муж,
Що прапор несе пів віку,
Взяв над рідними опіку,
Це наш Батько, наш Союз,

Що в неволі потішає,
В сиріт сльози обтирає,
В нужді здійме весь тягар,
Справедливості творитель
Без виімку усіх учитель,
Чи багатий, чи нуждар,

Однаково всіх шанує,
Хайже кожний з нас відчує,
Що ідею так свята,
І вшанує як годиться,
Щоб міг батько почванитися
В цю хвилину золоту,

Що подвійно зросла сила,
А пірять буйні крила
Полпочуть в дальший гін
Півстоліття проминуло;
З ним також віддамо чуло
Піонірам свій поклін.

За посвяти, за їх труди,
Нехай слава вічно буде!
Батько вслухай росте,
Щоб судьбу все мав щасливу,
Орав, сів рідну ниву
Й зібрав жниво золоте.

М. Костишин.

Проф. Микола Чубатий.

Українська іміграція та визволення українського народу

(З нагоди Золотого Ювілею У. Н. Союзу).

У нинішньому дні стрічає Український Народний Союз, найбільше масова організація американських українців, свій Золотий Ювілей, кінчить 50-ий рік свого існування. Стрічає його серед безприкладної воєнної заверухи, коли десятки народів досі вільних та поневоленних дрозжить за своє майбутнє. Український Народний Союз це по своему статисти братня допомогова організація, однак мабуть не має такою, що з тими трьома словами УНС звизував би тільки поняття харитативної установи. Навпаки ті три слова це вже поважний відтинок історії американських українців, а навіть один листок української історії, а саме історія української еміграції за морем.

Як колись в минулому українського народу церковні братства, установи, убрани у форму церковних помічників товариств відіграли величеську роль у всебічному життю українців 16-го та 17-го століття та стали правдиво рушійною силою на шляху культурного відродження української нації, так теж подібною роллю відіграв У. Н. Союз серед американських українців; він став організаційним центром українсько-американського життя. Довкола нього виростили й другі громадські установи.

Згадуючи тих п'ятьдесят літ існування У. Н. Союзу не трі-

дальшого скорого розросту нових відділів по широкій Канаді! Іх є багато й всюди вони думають про розвиток Українського Народного Союзу в Канаді й будуть напевно працювати в користь того розвитку!

Ось так представляється в коротенькому нарисі розвиток Українського Народного Союзу в Канаді за короткий час його існування. З підготовки, яка робиться до відсвяткування Золотого Ювілею в 1944 році, ми вже тепер можемо сказати, що вона принесе великі здобутки й тим бодай частинно канадській українці віддаться американським українцям за їх піонерську велику й славу для всіх нас спільну працю! В тому році всі канадські відділи поставили собі за завдання придати одну нову тисячку членів до своїх відділів, а також і пові зорганізувати це по тих містах і містечках, у яких живуть українці більшими ромадами. І вони це виконають, бо від тієї їхньої праці й залежатиме добробут нас самих і наших дітей! В році Золотого Ювілею канадські українці хочуть принести йому Золотий Дар у формі одної тисячки нових членів!

Хай Всевишній допоможе їм це виконати!

Володимир Гіряк.

ба глядіти на цю установу як на таку, що тільки потрафала згромадити біля себе понад 42 тисячі членства та понад 7 мільйонів капіталу. Хто знає, чи не важливіший цей моральний капітал, що його призьбирував У. Н. Союз роками та робив з американських українців з куні піску, колись розпорочених та заглобоканих імігрантів, організоване громадянство, один моноліт, звизаний не тільки організаційно, але теж ідейно. У. Н. Союз від першого року свого існування зберігав, все несплямлену українську національну ідею та правдиво демократичний світогляд, без огляду на це, чи він називав себе це старю назвою українців в Європі — Руський Народний Союз — чи вже новою, модерною назвою Український Народний Союз. Душа його все була ця сама, широкі українська, самостійницька та демократична. Цим останим У. Н. Союз сплчував довг кроковий звязку зі старим краєм в Європі, бо зберігав його ідеали та ставав на допомогую ідеям рідного народу в Європі.

Іміграція та старий край.

Не перша українська іміграція в Америці тай мабуть серед нинішнього міжнародного положення не остання відіграла тай на майбутнє відіграватиме поважну роллю в житті свого народу в Європі, як його неофіційний, але духовий амбасадор. Відколи насилила та поневолення стало існувати там на сході, та віднад на національно усвідомленими народами, іміграції мусіли переймати на себе з конечности роллю заграничних репрезентантів стремління поневоленних братів.

Чужинецьке панування, значне національно екстермінацією та економічно експлоатацією, проганяло поза границі країни тисячі, а то й мільйони, що втікали від нужди та сотки провідних одиниць, що не хотіли склонити свого хреста перед чужинецьким завоєвником, тому мусіли покидати край, щоб на вільній, чужій землі плекати національні ідеали та в пригожо хвилину знов підняти боротьбу за їх реалізацію на рідних землях.

На американським суходолі мабуть чи не найбільше, відомою стала ірландська іміграція, що вперто помагає вести боротьбу за волю свого Зеленого Острова, аж до повного його визволення. Ірландська еміграція за морем стала дійсно потужним чинником у визволенню ірландського народу в Європі.

Другою еміграцією, що відіграла декільки й ріднальну роллю в боротьбі за визволення свого народу була польська іміграція в чужих краях Європи та за морем. Поляки гноблені Росією та Німеччиною масово стали покидати свій край вже під кінець 18-го століття. Лихоліття рідної землі загнала до Америки. Відомі тут імена Пулаского та Косцюшка

сильно помагають полякам зберігати моральний капітал предків ще й нині. Не згадувати вже про це, що польська іміграція в Європі, передовсім у Франції, періодом надавала виразний напрям польському цілому національному життю особливо після польської революції проти Росії 1830/31. Тоді найбільші таланти польського народу Міцкевич, Крассінські, Словацькі, відомий історик Лелевель та декільки інших працювали на чужині та звідси формували духовість цілого народу в краю.

Ірландці та поляки не були одинокими. В такому самому положенні були литовці. Їх національне життя більше розвивалося поза рідним краєм, ніж на рідній землі віками поневоленій чужинцями. А вже у свіжій пам'яті американських земляків ролля американської частки та словацької еміграції в будові чеської держави. Свій зруб дістала вона теж не в краю, але за кордоном, в Америці.

Українська політична еміграція 18-го та 19-го століття.

Коли мова про політичну роллю іміграції, то мабуть чи побіч ірландської не найстарша українська політична іміграція. Маємо на думці перших політичних емігрантів з України по програній війні українського народу Росією за гетьмана Івана Мазепи. По нещасливій, однак рідальній битві під Полтавою 1709 року українсько-шведського союзу проти Росії Петра Великого кількадесят тисяч українців самостійників, між ними й війсьсько запорозьких козаків під проводом кошового отамана Костя Гордієнка, покинули Україну та перенеслися на турецьку територію, щоб звідси з чужини продовжити боротьбу за визволення України з російського ярма.

Провідником тих імігрантів, яких історія від гетьмана визволення Мазепи прозвала Мазепинцями, був Іван Ордик, обраний на іміграції гетьманом. Біля нього найшлися сотки провідних людей та тисячі рядового козацтва, що були рішені вести дальше боротьбу проти панування Росії над Україною усіми середниками. Коли надія на чинну боротьбу змаліла, імігранти розсіялися по цілій Європі, передовсім по Туреччині, Швеції та других краях Європи, всюди заступаючись за поневолену українську землю. Дехто як син Ілліна Орлика, генерал французької армії Григор дослужився у Франції високої гідности; французький генерал українця, зискав своїм патріотизмом пошану для себе та для своєї поневоленої батьківщини.

Друга філія української політичної іміграції, хоч не така чисельна як перша, появилася в західній Європі в 1870-тих роках. Знов пробуджений пламенним словом Шевченка український народ у 19-ти столітті пізнав „хто він, чи сини, ким, за що закути“. Боротьба прити Росії перенеслася за кордон, де її представниками

були М. Драгоманів, М. Подоліський, Хв. Вовк та ще дехто. Осередками цієї нової політичної іміграції став Цюрих в Швейцарії та Відень в Австрії. Перед першою світовою війною праця зосередилася також у Львові та в Чернівцях, на цій класику трохі вільній української землі від Австрії.

Та майже ріничасою розпочалася нова масова українська іміграція за море, це заробкова до Америки. Експлоатація багаті української землі окупантами виганяла щорічно тисячі українських людей в світ за очі — шукати кращого прожитку для себе та для своїх дітей. Так призьбиралася наша іміграція в Злучених Державах Америки, в Канаді та в країнах Полудневої Америки.

Визвольна боротьба українського народу в роках 1917-1920 збільшила число імігрантів та доповнила її новими політичними імігрантами. Частина їх передісталася аж за море, до Америки, частина розвіяна по всіх майже краях Європи. Яка ролля цієї іміграції у національній житті повочасних українців? Може а повний підсумок із ролі це за вчасно, однак одно певно, що найповніша філія української іміграції біля дальше старим шляхом, понеридків — не спустити прапора українського самостійництва, але усіми силами спомогати сращенну боротьбу українського народу за волю.

Історія всіх іміграцій, вчить, що іміграція має теж багато своїх вдеміних дрикетм-недобрівств: одних до одних, підозрівання; нервовий підхід до громадських справ та більша незгідливість ніж на рідних землях, які хіба мали всі імігранти в новій історії, однак і хіби виступають яркіше тільки в очах сучасників. Під кутком видження історії вони байднуть, а остає такі одна правда, що іміграції такі все давали корисну роботу поневоленним народам.

Яка майбутня ролля української заморської іміграції?

Одно вже нині можна напевно сказати, що ролля української іміграції за морем ще далеко нескінчена. Напрямі її праці та її рухове обличчя у мномім залежатимуть від майбутніх подій в Європі та яке буде закінчення цього кривавого світового змагання. Колиб події мали розвиватися таким шляхом як нині, та ми стоїмо перед новою філією масової української іміграції; та не тільки української, але також іміграції якої декільки других народів, що ніколи не погодяться на нове поневолення після десятків літ розбуханого національного, а то й власного державного життя.

На цій підложі й ролля У. Н. Союзу як осередної організації американських українців незакінчена та в майбутности величеська. Правда, У. Н. Союз вступаючи в другу п'ядесятку свого існування не є вже установою імігрантів; це вже установа американських горбожан українського роду. Але перед нею як перед найбільшою та найповнозначнішою установою американців українського роду це неодионо обовязок саме супроти тої землі, звідки наш рід. Ми віримо, що У. Н. Союз своєю світлою 50-літню традицію збереже.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКОЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛО ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧИТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

ВЕСЕЛА ВІСТЬ

Під таким заголовком було повідомлення у Свободі, ч. 3, з 1. лютого 1894 року, в якій тодішній редактор о. Григорій Грушка писав:

„Дня 25. січня (1894) громада руських патріотів заложила комітет, котрого задачею єсть основати Народний Руський Союз, а перше головное собрание Союзу отбудеться незадовго. Русини, ставайте в ряди, рахуйтеся, кілько уже Вас тут єсть, горніться під прапор Народного Руського Союзу.“

„Небавом получите особне о тім ділі письмо, на днесь поділяємо с Вами тою веселою звісткою, що уже угольний камінь зівстав положений під народну святиню.“

„Оден другому передавайте туо радистну новину, оден другого заохочуйте до діла.“

І дійсно в три тижні після повідомлення про ту „веселу іст“, в четвер, 22. лютого 1894, відбулася в Шамокин, Па., перші збори, перша конвенція, Українського (тоді, Руського) Народного Союзу. Був це холодний день, дороги були вкриті снігом, бо телеграма з Вашингтону подавала, що Національна Гвардія в день Вашингтона парадувала по вулиці серед мокрого снігу. Тоді українські патріоти віхались до майнерського містечка оснувати українську народну установу. І оснували її й перша про це повідомила знову „Свобода“, ч. 5, з 1. березня 1894, у статті п. з. „Совершилась“, яку теж написав редактор о. Григорій Грушка.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ КОЛИСЬ І ТЕПЕР

При оснуванні в 1894 році У. Н. Союз мав 150 членів у 4 відділах.

В 1898 році У. Н. Союз мав уже 1,593 членів і фондів \$5,688.57, як це було подано на 5-тій конвенції в січні того року в Шенандоа, Па.

Колиж привітанням стан У. Н. Союзу з 1898 до теперішнього, то У. Н. Союз має членів 27 разів більше, а фондів 1,200 разів більше як 46 років тому.

Тепер прибуток У. Н. Союзу в однім місяці є 20 разів більший як був усьє маєток У. Н. Союзу в 1898 році, а члени нових тепер прибуває стільки за 6 місяців, що тоді прибуло за 4 роки, від 1894 до 1898.

Тепер три відділи У. Н. Союзу, а саме 204, 361 і 432, платять одного місяця стільки вкладок, що мав У. Н. Союз усього маєтку в 1898 році.

Тепер багато відділів У. Н. Союзу мають свого відділового маєтку більше як був усьє маєток У. Н. Союзу в 1898 році.

ПЕРШИЙ ПОКЛИК У СПРАВИ ЧИТАЛЕНЬ

Перший поклик у справі оснування українських (руських) читалень у Злучених Державах появилсся у Свободі, ч. 10, 6. квітня, 1894.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЗАМЕРЗЛІ РАДІО. — Радіові інструменти боевиків мусять добре функціонувати навіть при температурі нижче зера. Щобі переконатися, як ті апарати функціонують, роблять з ними проби при температурі 65 ступнів нижче зера. Таку пробу робить робітники в фабриках радіової дивізії Авіаційної Корпорації Беджика.

ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО УКРАЇНЦЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНЦЯ

У 50-ті роковини заснування Українського Народного Союзу варт пригадуватися ця еволюція, яку перебув при помочи цього Союзу український народ в Америці. Отак, як перазгадується людина, що стоїть на порозі нової життєвої доби, хоч на ділі у своїй нутрі не відчуває ніяких потрясень. Сама свідомість того, що чоловік має за собою досвід, а перед собою ще недокінчене життя, вкладає на нього обов'язок згадати собі та скласти далішній життєвий шлях. Просто на те, щоб не пережити наново цього, що вже перебув, а крім того, щоб скласти собі план лекшої видатнішої праці як досі.

З громадою діється тесаме, що з поодинокими людьми. Громада старіється, бо її члени старіються. Набравши досвіду, вони інакше думають і дають раду молодшим. Загромада в засади не вмирає. Вона відновлюється фізичним життям нового покоління, а дозріває досвідом старшого покоління. Тому для вжитку нового покоління треба списати і передати досвід старшого. Може молодому поколінню не треба буде розв'язувати тих самих проблем, що його мало старше покоління, а зате воно буде розв'язувати нові проблеми, які принесуть йому час.

Від заложення в Шамокії, в Пенсильнії, в 1894 р. чисто української цілоденної школи, без науки англійської мови, аж до закладання теперішніх цілоденних парафіяльних шкіл при українських церквах з виключенням української мови в урядових годинах, а навчання її лише як додаткового предмету — перебули ми в Америці величеську еволюцію. Колиб хтось в 1894 р. був згадав, що це знамениті заклади цілоденної школи виключно в українській мові, то його булиб назвали прийнятним диваком, як не „зарадником народної справи“. А тепер якби так хто подав думку, щоб закласти чисто українську цілоденну школу з виключенням науки англійської мови, то такого назвали божевільним і вбилоб такій плян у самім зародку.

Так воно колись було й так є тепер. І нема чого цього стидатися, ані тому дивуватись. Лише досвід навіч нас, що Америка це не Україна. Досвід навіч нас, що колишній „американський українець“ став „українським американцем“. І на це нема ради: і не лише не треба цього процесу сплиновати, але треба йому ще посилювати. Посилювати на те, щоб українець вмів як найскорше заадаптизуватися в новій батьківщині, захити новим життям, користуватися добродійствами Америки і використовувати їх для себе, для

своїх дітей і для свого роду. Зате він обов'язаний цій Америці дати взаїну все, що має, а це знання української мови, по скільки Америка її потребує; української культури й цивілізації, української робочості й української лояльності.

Без огляду на це, як укладуться відносини на українських землях в Європі, українське покоління з Америки туди вже не верне. Може поїхати один-другий громадянин у відвідину; може один-другий перешенити добродійства америкаської винахідливості та підприємчовості серед українського народу в Європі, але масово українська Америка туди не поїде.

Раз ствердивши цей факт, треба прийти до висновку: Треба нам, українським американцям покласти собі якийсь свідомий життєвий шлях на майбутнє. Пошукування за таким шляхом не срододішній мряк. Перші піоніри, як от бл. п. о. Н. Дмитрів чи о. І. Констанкевич, ставили не раз таке питання до ново-прибуваючих з України українських інтелігентів. Самі вони не могли як слід цього питання розв'язати, хоч противились ебузіним спробам українців заамериканізувати природно українського покоління. Раз-у-раз повторювалися спроби масового повертуту до примітивного американського українства з часів початкової іміграції припинювали створення ясного українського американського ідеалу. Аж перша світова війна вчисти ослабила ці спроби, а теперішній війна дає далішу нагоду цей українсько-американський ідеал викінчити і закріпити.

Усякому вже тепер ясне: Американці українського роду чують привязання до землі Вашингтона не менше, ніж колишні українці до своєї української батьківщини. „Молодь американська українського роду бере участь в теперішній війні з таким завзяттям, як американці з часів американської революції. Американська свобода й демократія й етнічно-расова та релігійна толеранція стали вже природними цїхами характеру українських американців, так само, як колишні завзяття європейських українців у відношенні до своїх сусідів. Уте позитивні прикмети українсько-американського характеру, які роблять його несподіваним жити деінде, як лише в Америці.

Одначе, внарі з цими змінами, осталися при американцях і дичені культурні нахили і ентимент. Це є природні відчуття споріднення американців, українського роду, яке виявляється в товариським

співжитттю, у потребі взаємної помочи, у привязанню до своєї віри, звичаїв, мелодій і до зрозуміння допомоги для визволення поневоленого українського народу в Європі. Цей ентимент є цементом, що сполує американців українського роду в одну ближчу родину і його треба плекати.

Цього ентименту не дасться викоринити і навіть це не є бажане з американського боку. Навпаки, варт його плекати хочби тому, щоб виказати можливість і потребу ширшої організації американців українського роду для поширення й поглиблення своєї діяльності. Воки українського роду, що вернутись з теперішньої війни, стануть уже громадянами із широким поглядом на світ. Вони будуть готові перебудувувати свою батьківщину відповідно до нових вимог і духа часу. Для такої діяльності вони будуть мати вже пригожий ґрунт, пригожо громаду, з якої вони виїшли і з якою чують кровний зв'язок. Коли до такого бажання прилучаться ще й українці канадійського роду і найдуть спільну підставу до праці, в такому випадку українська культура й традиції найде захист на довгі літа на Американському континенті. Знов У. Н. Союз може й на тому полі відіграти нову і почесну ролю.

С. Демидчук.

Як промовляли, щоб вступати до У. Н. Союзу?

Заввага: В „Свободі“ з 26 січня 1899 р., себто тому 45 років, є поміщений вірш, що полувирізде початкові завдання У. Н. Союзу. Автор, що підписався „Свершчок“, невідомий, але можна догадуватись, що це був о. А. Бончевський, тодішній секретар У. Н. Союзу. З цього вірша подаємо ось той віршок:

У майнах загинув отсей,
А той від могого трупку,
Від цього смерть взяла сама
Життя для себе в дарунку.

І більше побачили ми:
Калітва всякого могого.
Цей без руки, без ока став,
Ногу врубало у того.

Тоді сказав так дехто з нас:
Браття! вже досить терпіти.
Себе зв'яжімо у „Союз“.
На жінки зважаймо й діти.

Зійшлися ми і сказали ми:
„Союз“ нам конче зробити.
Най діти не плачуть на нас,
А жінкам даймо ми жити!

І вірші в нас славний „Союз“
І много в него вступило.
Як вода йдуть нам тепер дні
І життя стало нам мило.

І кожний з нас як мур стоїть,
І ту саму думку думає:
Що лиці тоді життя шось варт,
Колі брат брата кохає.

Купуйте Военні Бонди

ЯК ГЛЯДЯТЬ НАШІ ЛЮДИ НА У. Н. СОЮЗ?

Як організатор Українсько-американського - український загало Народного Союзу їдзу по різних місцевостях і стрічаюсь з різними людьми. І на слухаюсь всячичи. А тут хочу подати кількома словами, що властиво наш загало думає про нашу організацію.

Спершу скажу про наше старше покоління. Для нього У. Н. Союз є доброю асерурацією. Але воно глядить на Союз не тільки як на асерураційну установу. Воно робить Союз відповідальним за ціле наше народне життя, за всю народну працю. В очах того покоління У. Н. Союз має за все і за всіх нас відповідати, коли іде про народну справу. Отже, кинє хтось наклеп на українську справу, то Союз має боронити, а інакше то його вина, що ті наклепи не припинені. Спорить Польща з Москвою за українські землі, то Союз має з тим порядком зробити. Зайдуть якісь непорозуміння в громаді — Союз вивен.

От недавно був я в одній громаді (назбу зрозумілих причид залишаю), в якій є непорозуміння чи там спір через календар, одні хочуть його зміняти, а другі ні. І вимагають від мене, щоб Союз шось зробив у цій справі, бо „свіщенник змінив календар“. І чи думаєте, що багато помогло, як я їм толкував, що це не є справа У. Н. Союзу, та що з тим треба вдатись до інших чинників? Таки стояли на тому, що не Союз повинен погодити.

Отже, чи це є добре, чи зле, чи це кому подобається, чи ні, і чи У. Н. Союз хоче з тим погодитись, чи ні, так є, що щоб це не було з якоюсь громадською чи церковною справою, то хоч як далеко Союз від неї не стояв би, то загало таки його в це стягає.

Але з молоддю стоїть, уже справа інакше. Вона вже не робить Союз відповідальним за те все, що старе покоління. І глядить на Союз уже більше як на асерурацію. Тому більше зацікавлена в тому, щоб був побільшений весь загало У. Н. Союзу, щоб крім головних організаторів, були ще й стейтові чи округні, та щоб були потворені філії по округах. Головні організатори, малиб, на думку молоді, об'їздити місцевості і контролювати роботу на місцях.

Молодь не хоче жадних мітінгів. І жадних бенєфітів. Ні кар, що не прийшов на мітінг, чи на пікнік. Про те навіть слухати не хочуть і виразно це заявляють, як вступають до організації, кладучи оті свої завваги за умову.

Вони теж тої думки, що всі українські організації, що є того роду, що У. Н. Союз, повинні злучитись в одну. Колиж іде про справу народні, то на їх думку повинен бути створений для ведення тих справ один загальний комітет, що представляв би весь аме-

рикансько-український загало — крім комуністів.

Мені здається, що молоддю добре думає. Деякі відділи держаться уже їхніх завваг. От, наприклад, відділ 150 У. Н. Союзу зріс за пару років в той спосіб, що майже потроїв членство. Це заслуга організатора і місцевого секретаря, але в тім відділі нема суспензії, бо секретар ходить і колектує і нема нарікань. Знов відділ 54 є в такій місцевості, де є всього три українські родини, а має 50 членів. Він складається майже з самих молодих, тут родженіх, що порозкидані по великих просторах поза місцевістю. Та секретар їх усіх придержує. Знов в іншій місцевості простояв відділ десятки років, але без молоді, а не хотіла вступати задля причини, що я їх вище згадав. Прийшлося творити новий відділ, але старі були проти. Нині той новий відділ має понад 100 членів. А це також заслуга секретаря. Це відділ 414. Відділи 330 і 383 можуть послужити взірком для інших відділів. У тих відділах молоді є разом з старими, але там нема старої системи. Тепер усі вдоволені, бо громада зорганізована, а всі від найменшого до найстаршого, є в У. Н. Союзі. Це теж заслуга секретарів.

Колі приглянутись добре тому всьому, то прийдемо до заключення, що У. Н. Союз має перед собою добру будучину. Він уже обєднав велику частину нашого громадянства. В його рядах є вже десятки тут родженіх, з яких маємо дехого й в головнім уряді. Якби ще тільки старші трохи лішше попрацювали, то У. Н. Союз міг би дійти до сто тисяч членів, а це булаб уже дуже велика сила. Ми зробили в Америці великий поступ. Це вже не то, що колись було. У. Н. Союз є нині всюдї знаний і шанований за свою добру і чесну працю. Тож і приглянути людину до Союзу не є вже так тяжко, як хто про це дбає.

А не згадаю і за „Свободу“. Кого не питати, а кожний каже, що вона доложила величезного труду, щоб відняти наш народ в Америці вгору, за що дають їй усюдї признання. Є много таких, що колись були навіть її завзятими ворогами, але нині їдуть за нею. „Свобода“ і „Юкрейніен Вікі“ багато помагують теж і нині в організуванню членів до У. Н. Союзу.

А. Маланчук,
організатор У. Н. Союзу.

ШЕВЧЕНКО ГОНЧАРЕНКОВИ
У 21. числі Свободи, з 31 травня 1900, Агашій Гончаренко писав, що Тарас Шевченко прислав був йому свого „Кобзаря“ до Лондону в 1861 році.

У Свободі був тоді теж заклад, щоб скласти жертви на пам'ятник Тарасови Шевченку в Злучених Державах.

Що писала „Свобода“ тому 30 років?

19. лютого 1914.

1894—1914. ЮВІЛЕЙ 20-ЛІТНЬОГО ІСТІВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Дві десятки літ минуло від часу, як на американській Русі повстала перша наша народна організація, Український Народний Союз. Сьогодні ми обходимо 20-літній ювілей істнування цієї інституції і з нагоди цього великого свята складаємо ширий привіт всім Основникам нашої організації; всім її бувшим і теперішнім Головним і Місцевим Урядникам; всім Членам і Членшиям Українського Народного Союзу і всім його приятелям і прихильникам. Земля пером всім покійним Добродіям і Членам нашої рідної інституції, а пам'ять їх од роду в род!

УКРАЇНЦІ ПОГОДИЛИСЯ З ПОЛЯКАМИ В СПРАВІ ВИБОРЧОЇ РЕФОРМИ В ГАЛИЧИНІ.

Нарешті по кількатибірній боротьбі українських послів в галицьким соїм доведено справу виборчої реформи до кінця. Дня 28. січня 1914. р. польські й українські послы у Львові дійшли до повного порозуміння. Головною різницею між польскими й українцями було те, що поляккі хотіли аби в краєвім відділі було 8 членів, а в тім 2 українці, а українці хотіли 7 членів у відділі, а між ними 2 українці. Остаточню уступку в цій справі українці, а поляки зробили уступку і згодились, щоб маршалок мав лише 1 голос, а не 2, як було пропонувано. Цілий повний соїм матиме 228 послів, з чого українці малиб 27,2%, решту будуб поляки. Між українськими послами будуб 4 вирільні мандати, а це трьох єпископів і 1 ректор українського університету (після його заложення).

ВИДІЗВА ПРОСВІТНОЇ КОМІСІЇ В СПРАВІ СВЯТА ШЕВЧЕНКА.

Просвітна Комісія визнає чеську загало американської України, а особливо всі відділи і братства У. Н. Союзу та відділи „Просвіти“, щоб вони вшанували пам'ять Тараса Шевченка з нагоди його 100-літніх народних через улаштування вечерка в честь Шевченка. Щоб не було ні одної місцевості, де не згадано його „не злим, тихим словом“.

ПРИПІЗНИЛОСЯ ЧИСЛО СВОБОДИ.

Теперішнє число (8) „Свободи“ виходить з малим опізненням з причини недоставлення на час паперу внаслідок снігові. — В останніх днях завитала до Америки правдива „старокраєва“ зима. Притисли такі великі морози і влази такі великі сніги, що їх вважають катастрофою для Америки.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВІЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДИ“?

Дальші жертви зложили на „Ювілейний Дар „Свободі“:

- А. Волчинська, від 325;
- Бруклин, Н. П., \$5, Ф. Зибілевич, від 117;
- Бруклин, Н. П., \$2;
- Микола Лотоцький, від 204;
- Нью Йорк, Н. П., \$;
- Роза Цмайло, Онейда, Н. П., \$1;
- Бр. св. Посафата, від 217;
- Н. С., Рачестер, Н. П., \$10;
- („Щоб дальше Свобода розвивалася і на будуче давала просвіту українському загало від 100-літнього ювілею — Андрій Іванів, секр.“);
- Василь Кашобій, від 361;
- у Нью Йорку, самий заможний союзівці, для котрих „Свобода“ стала щоденною розрадою, повинні щедро піддержати свій часонис, а як буде більше добрих працівників при часонисові, тоді й часонис буде інтересніший);
- Марія Ходан і Петро Ходан із Савт Ембой, Н. Дж., по \$1;
- Николай Рой \$2;
- Григорій Кисляк \$1 із Тов. Сокіл, від 336;
- У. Н. С., Клівленд, Огайо.

З нагоди 30-літнього ювілею панства Шереметів в Таместон, Конн., зложили: М. Панаєв \$2, а по \$1: Ф. Чеснік, А. Береза, М. Шинька, П. Шеремета, Ю. Шеремета, П. Бистрий, П. Червняк; по 50 ц.: І. Паконий, О. Москалюк; по 25 ц.: М. Кисляк, Я. Куцьба; Разом \$10.50, переклав секр. від 421 У. Н. С., Филип Чеснік.

М. Сурман, від гостей у Флориді \$5. („В неділю, 30. січня, зібралася майже ціла українська громада з Маямі в дом громадяни Максимович; були там гости з Шикага, Пінсбурга, Нью Йорку, й місцевий священник, що хоче закласти церкву. Зібрано \$10 на різні цілі; збирала Ярослава Максимович.“)

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: „Як складають Ювілейний Дар „Свободі“?)

СВОБОДА ПРО ШЕВЧЕНКА В 1898 Р.

В 9. числі Свободи, з 3. березня 1898, була стаття присвячена пам'яті Тараса Шевченка.

У статті автор між іншим писав:

„Нас сотки тисяч в Америці. Як ми вже стали горожанами Америки, повинні ми жити тут як у своїй рідній хаті. В Шамокії, Па., є перше товариство імені Шевченка.“

ЗА САМОСТІЙНУ!

До діла, браття, за самостійну українську державу, з порядками наскрізь демократичними!

(Свобода, ч. 39, 17. жовтня 1900).

У. Н. СОЮЗ І СВОБОДА

Свобода дала почин до оснування У. Н. Союзу, але й вона перша з цього скористалася.

Зараз після оснування У. Н. Союзу, від 1. березня 1894, Свобода з двоїжневика стала тижневиком, і скоро потім вона стала органом У. Н. Союзу й одержувала від нього по \$30 місячної підмоги.

Тепер У. Н. Союз і Свобода разом, діждались золотого ювілею.

ПЕРШІ РУСЬКА ЧИТАЛЬНЯ У БРАЗИЛІ

Свобода, ч. 25, з 18. червня 1900, помістила першу згадку „першої руської читальні „Просвіти“ в Куритібі, Парана, у Бразилії.“

донечка громадяни Максимович, знаних з Нью Йорку (донечка виступала на радіо-програмі Сурман). Половину збірки передано мені на Ювілейний Дар „Свободі“ — Мирон Сурман“).

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: „Як складають Ювілейний Дар „Свободі“?)

СКРІПЛЯЮТЬ ПОЗИЦІЇ.—На острові Новій Британії, коло Арави, піхота ставить підземні скріплені позиції для команди. Переконались, що такі позиції, закриті грубами бревнами, знаменито закривають воєків від огню ривих кулі.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ
слати на адресу:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721, Church St., Annex, New York 8, N. Y.

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

ОСТАННІЙ ЛИСТ

Дорога Марійко:

Моїм найбільшим бажанням в житті було, щоби Ти цього листа школи не дістала...

Коли дістанеш, то значить, що відтепер Ти і наш синок, якого я ніколи не бачив, мусите продовжувати без мене.

Кожного разу, коли я вибирався зі своїм літаком бомбардувати ворожі позиції, я лишав цей лист своєму другові з проханням вислати його, коли не вернусь зі своєї місії. Мій ширий друг вислав цей лист з боєм серця.

Ти тепер, Марійко, сама мусиш виконувати ті всі маленькі речі, які ми планували обоє разом. Я так багато хотів для тебе. Так багато річей я хотів Тобі дати і з Тобою ними ділитися. Я бажав для Тебе і нашого сина спокою, вигоди і незалежності. А тепер з моєї частини в нашому спільному житті сповнити не можу.

Не робить мене героєм, бо я, як і всі другі тут, лише сповнив свій обов'язок, щоби вдержати для мільйонів таких як ми ті маленькі речі, про які ми завжди мріяли.

Завіди Твій — Джан.
Чим довше ця війна буде

тривати, тим більше таких останніх листів дістануть батьки, матері і жінки.

Колиб остання війна була скінчилася один день скорше, 27.000 вояків було б лишилось при житті, бо тільки згинulo за одну останню добу війни.

Чим скорше і більше модерної зброї і амуніції вишлемо на поле битви, тим скорше скінчиться війна і тим більше наших молодих людей вернеться до дому, до своєї рідні.

Закупіть воєнний бонд на ці воєнні матеріали.

Виконайте для прискіпшення кінця війни ту легку роботу, бо легше є витягнути долара з кишені, як витягнути японця з джунглі.

Купуйте бонди за спеціальними аплікаціями з українським наголовком і відішліть "рекорд ресіт" до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA 23, PA.

Таким чином сповните свій обов'язок супроти нашої держави, своїх рідних і знайомих на війні і збільшите суму 5-мільйонної української кампанії Четвертої Воєнної Позички.

П. Д.
з Пресового Комітету

АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЯК В УКРАЇНСЬКИХ ЦЕНТРАХ В АНГЛІЇ

(Допис з Лондону, в Англії).

Цим разом знову хочу угадати дещо з діяльності українських канадійських вояків за морем. Вам уже відомо, що ми, вояки й тутешні українські родини, відсвяткували в Менчестері в Українськiм Народнiм Домі роковини Листопадового Зриву. На Різдво знову зійшлися ми з усіх закутин Великої Британії, щоб по українському звичаю відсвяткувати свято. Програму поділено на дві частини: Святий Вечір і Різдво перебули ми в Менчестері, де українські родини доложили чимало труду й матеріальної витрати, щоб свята вийшли як найкраще. Вони принесли нас, вояків українського роду, як своїх рідних. Я не мав щастя бути на Св. Вечері, бо в останній хвилині був призначений на службу в Лондоні. Зате тут я мав щастя бути на другій частині свята. Я відвідав українську родину Панькових і тут мав нагоду зазнайомитися з двома українцями з канадійської армії, а це з сотником д-ром Михайлевичем і капітаном Степаном Кралівом, крім того пізнав я дівчину-капраля панну Анну Кралів. Родина Паньків жила давніше в Канаді, опісля виїхала в советський "рай", а потім вдалося їм повернутися до Великої Британії.

На другий день українські вояки почали з'їздитися до Лондону з усіх закутин Англії, відбулася реєстрація членів і виплата членських вкладок до організації українсько-канадійських вояків. Все відбувалося, як і описав їй шарав відбуватися в українській мові. Зібрання переводив лугун і офіцер Панчук. На зібранні вибрано контрольну комісію з трьох осіб. В її складі ввійшли: Лугун офіцер, Воробець, капітан д-р Михайлевич, Ф. О. Гевус, лугунант Сутун, Ф. О. Жук, лт. Киреєнко, Ф. О. Погорелький, Н. О. Котун, капітан, капр. Терещенко, Д. А. Крешал, і лугунант, капітан Кралів і воячка Козубська. Перервом в Українськiм Народнiм Домі мали ми Службу Божу котру відправив український капелан з польського війська, але його імени не знаю.

Думав, що земляки в Англії нашіють свої спинаки, що перебувають в Англії, про це свято й організації і в ці цілі подано адресу:

UKRAINIAN SOCIAL CLUB
188 Chestnut Hill Road,
Manchester 8, England.
U. C. S. A.
218 Sussex Gardens,
Paddington, W. 2, London, England.
Подати:
Томас Івасенко,
член У. Н. Союзу,
капрал Американської Армії.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Старанням Відділів У. Н. Союзу

з метрополитальної округи міста Нью Йорку

відбудеться

СВЯТО-КОНЦЕРТ

з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу

в неділю, 5. березня 1944 року

(SUNDAY, MARCH 5, 1944)

CARNEGIE HALL

57th STREET & 7th AVENUE NEW YORK, N. Y.

Початок концерту в годині 7:30 ввечір.

У ПРОГРАМІ ВОЗЬМУТЬ УЧАСТЬ: ЛЮБКА КОЛЕССА, світової слави піаністка; МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ, славний оперний співак (аккомпаніює панна ОЛЯ ДМИТРИВ); мішаний хор під управою проф. ЮРІЯ КИРИЧЕНКА, БЕСІДНИКИ: WILLIAM HENRY CHAMBERLIN, визначний американський письменник і журналіст та один з найкращих знавців східно-європейського питання; АНТІН ГЛИНКА, посол Канадійського Парламенту; CLARENCE A. MANNING, професор Колумбійського Університету; ДМИТРО ГАЛИЧИН, секретар У. Н. Союзу; СТЕПАН ШУМЕЙКО, редактор "Юкрейніан Вікаї".

Цей самої неділі перед полуднем будуть відправлені в Нью Йорку Благодарственні Великі Служби Божі, а по Службі Божій панахиди за всіх померлих членів У. Н. Союзу в укр. кат. церкві св. Юра та в укр. прав. церкві св. Володимира. Пороблено старання, щоби були відправлені панахиди теж і по всіх українських церквах Ньюйорської Метрополитальної округи.

Шановні Члени й Члениці У. Н. Союзу, Шановні Громадяни Нью Йорку й околиць!

Дня 5. березня обходитимемо 50-ліття У. Н. Союзу, отже цей громадський установи, що дала почин нашому зорганізованому народному життю на американській землі. Тому пошануємо цю установу нашою численною участю в концерті. Хай цей день, 5. березня, буде для нас усіх справжнім, великим святом, таким великим, як великою була 50-ліття праця У. Н. Союзу для нашого добра. А звеличаємо цю працю Союзу гідно й достойно тим, що прибудемо громадсько на це ювілейне Союзове свято.

Тикети можна дістати в секретарів поодиноких Союзів відділів, або в головній канцелярії У. Н. Союзу. Тикети є в ціні: 83 центи, \$1.10, \$1.65 і \$2.20.

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ.

Для кого видана Пропамятна Книга У. Н. Союзу?

При перегляданні Пропамятної Книги, виданої з нагоди сорок-літнього ювілею Українського Народного Союзу різні думки насуваються на голову. Головна та, що книга або не була як слід розголошена, або громадянство не зрозуміло її появи. Здається, що ця друга причина є правдоподібніша і тим дається пояснити це, що вона досі як слід не використана. На наші відносини спромоглися на зладження її видання просто ментальні книги, це неабиякий подвиг. Критики й дописувачі з Європи добре зрозуміли її вартість. Але американські українці ще її не доцінили. Так принаймні мені здається.

Пропамятна Книга є вартісна головню тому, що в ній знайдете відомості необхідні для кожного, хто хоче вдуматися в минувшину нашого руху в Злучених Державах, ба навіть і в Канаді, і зрозуміти еволюцію, яку ми за 40 (тепер уже за 50 літ) перебули.

Кожного року, кожного місяця, кожного тижня а то й кожного дня припадає десь у якійсь громаді 5, 10, 15, 20, 25, а то й 50-літня річниця задоволення якогось товариства, організації, відділу У. Н. Союзу, може церкви, Народного Дому, клубу чи якогось однокласового з'в'язу, що мав вплив на діяльність місцевої української громади або на ширший загал. Серед звичайних життєвих клопотів одиниці може й не памятають на такі події. Але Пропамятна Книга все дбайливо зареєструвала і передає для пам'яті, потомності.

Коли нераз в розгарті одушевлення викликуємо на чиясь честь, що "пам'ять його од роду в род", то треба й практично що пам'ять з роду в род передати. Отже, якби хто час від часу цю книгу переглядав, то легко понав би на цю думку. А саме тепер час на святкування різних річниць і народних ювілеїв, злучених з розпам'ятованими діяльностями перших наших піонерів, бо в духовій діяльній не маємо важніших подій в наших громадах. А не годиться "спати на волі", коли життя само кличе до активності.

Нераз чуємо нарікання, що нема в нас таких то або таких

великих людей. І тому в нас не йде робота, нема в нас підйому духа. А перегляньте лише Пропамятну Книгу і порівняйте там записані подвиги перших наших піонерів а переконаєтеся, що це подвиги, що рівняються ділам славних людей, коли брати під увагу витрачену енергію, працю, запал, ба навіть і успіхи наших піонерів на початках іміграції. Якби так ці одиниці були найшлися серед інших відносин, то було б великим суспільним ділом, політичними чи державними мужами, вченими, тощо. Але, найшовши в середовищі, яке поглотило їхній талант та енергію, вони віддали все, що лише мали, щоб свою рідну громаду рятувати, її честь принести, її зорганізувати і надати їй ідеалістичний підклад.

Все те і багато дечого іншого можна вчитати в Пропамятній Книзі. Отже вона необхідна потрібна для кожного громадянського відповідального діла. Це не книга до читання, а книга до перегляду, "референс бук", а по нашому таки енциклопедія української іміграції в Америці.

Вклад у цю працю велетенський. За гроші такої праці ніхто не виконає. Треба було для цього одушевлення і витривалості багатьох людей. Хочби вже тому що книгу повинні придбати й її перед очима тримати провідники і організатори наших громад та відділів, бо мають чим заохотити членів та громадян до підтримання народної праці в дальшому напрямку. Чуємо нарікання від нашої молоді, що ходить до середніх чи вищих шкіл: "Кого то видала наша суспільність, щоб ним ми могли повелічатися?". Зміцня не знайдете відповіди на такий закид. Але перегляньте Пропамятну Книгу, і пальцем покажіть: Цей зробив "на пустині" те й те; той спонукав до діяльності того й того; такий а такий оборонив українську громаду перед розбиттям або деморалізацією від такого то й такого ворога, ренегата, звісного особняка. А цей переміг себе самого і свігить перед нами як полярна зоря для згублених на життєвй шляху подорожників. Усе те знайдете в Пропамятній Книзі. С.

Урядові ціники для покупців

Бюро Адміністрації Цін (О. Р. А.) поробило заходи, щоб кожна американська господиня могла мати у себе домашній запас харчевих продуктів, такий самий як ті ціники, що їх винищується в інших публічних установах. Звичайно там будуть також цінники. Цим способом уряд хотів притягнути все громадянство до тісної співпраці при контролі цін.

Мавши такий ціник дома, кожна господиня може наперед обрахувати, скільки вона повинна заплатити за один кілограм харчовий продукт. Коли цього не зробить заздалегідь, то вернувшись з крамниці, зможе перевірити, чи і за скільки заплатила більше. На ціниках подано ціни для кожної групи — 1, 2, 3 і 4. Велику поміч в організації такої громадської контролю цін можуть дати місцеві товариства, братства, церковні громади, відділи заможових організацій, клуби і т. п. Вони можуть звернутися до зазначених місцевих комісій воєнних цін і пайкування або до окружних бюро "ОРА" і там дістануть ціники для всіх своїх членів та пояснення, як тих ціників вживати.

Деякі громади планують публічні дискусії на цю тему, щоб висунути якесь справу і притягнути до активної участі у контролі цін якнайширше коло громадянства. Бюро Адміністрації Цін і його місцеві відділи та комісії дуже радо злучити при організації таких дискусій та інших заходів з метою втримати ціни на

визначеному урядом рівні. Це є одне з найважливіших питань "домашнього фронту" і треба, щоб ним активно зацікавився кожний, хто не хоче понасти в кліщі безконтрольної і все знижувачої інфляції. Цінники в руках кожної господині будуть дуже важною зброєю в цій боротьбі.

Правда, ціники друкуються тільки в англійській мові. Та багато господинь чужинського роду, хоч може ще не говорять плавно по англійськи, то вже знають назви харчевих продуктів, які вони роками вживали. Крім того, в кожній родині є дорослі або дорослі діти, що ходять до школи, або її покинули, і вони допоможуть своїм батькам та матеріям зорієнтуватися у ціниках. Тому кожна родина повинна подбати, щоб мати в себе дома такий ціник і вживати його при кожній покупці.

Загальна Рада — ФЛІС.

УКРАЇНСЬКІ ЧИТАЛЬНІ В 1898 РОШ

У 3. числі "Свободи", з 20. січня 1898, писав о. Степан Макар у статті п. з. "Пекуча справа", що у Злучених Державах були руські читальні п: Мт. Кармел, Па., Шамоки, Па., Оліфант, Па., Мейфілд, Па., Джерзі Ситі, Н. Дж.

А крім того, писав він, є ще три читальні читальні в Лисоні, Кош., Пітсбург, Па., і в Понкерс, Н. П.

Він радить усім читальням відділи та комісії дуже радо злучити в одно товариство, яке усім членам вислато б 5 центів вкладки, одну книжку кожного місяця.

ПОМІЧ ВОРОГОВІ. Як шкідливо виглядає відношення американців до японців від відношення японців до американців, показує ця сценка, знята десь на атолі Кваджалейн. Карл Ліндберг з Істпорту, Мейн, що садить у медичному відділі при одній дивізії піхоти, зробив рідкопому японському воякови перев'язку на рану, а тепер тряску його напиком.

УВАГА! ПІТТСБУРГ І ОКОЛИЦЯ! **УВАГА!**
Всі ті відділи округи Пітсбурши, котрі беруть участь в ЗАГАЛЬНО СОЮЗОВІМ ЮВІЛЕЮ, що відбудеться 25-го червня в "Вест Вью" парку, мають приклати своїх представників на
ЗБОРИ
В НЕДІЛЮ, 27. ЛЮТОГО (FEBRUARY 27, 1944)
на годину 3. пополудні. Ці збори відбудуться в галі української катол. церкви, 7th St. & CARSON S. S., PITTSBURGH.
Ювілейний Комітет.

OPTIONAL U. S. INDIVIDUAL INCOME AND VICTORY TAX RETURN - CALENDAR YEAR 1943. JOHN J. JONES, 477 MAIN STREET, ANYTOWN, MICH. Clerk. Form 1040A.

датки знаходять, що його цілий податок за 1943 рік був \$217.03. 9. Він вже знає, що його податок за 1942 рік був \$84.17. В цій точці він записує що суму.

З ФІЛЬМОВОЇ ЗІРКИ ПОЛІТИК. Вирджінія Брус, голлівудська зірка, заявила, що вона покидає фільми та задумує присвятитися політиці.

Заглиблений у бізнесовий розмові. Горстка людей сиділа в задній частині сільської крамниці докруги залізної печі.

Д-Р С. ЧЕРНОВ. 223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697.

ЧИТАЙТЕ УКРАїнСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

KANAI KAIN FUNERAL HOME. 433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J. Phone: Perth Amboy 4-4646.

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАїнСЬКІ ПОГРЕБНИКИ. Обслуга щира і чесна. 383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J.

JOHN BUNKO. Licensed Undertaker & Embalmer. 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. RIgnited funerals as low as \$150.

ПЕРШИЙ УКРАїнСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІО І ОКОЛИЦІ.

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ. cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. MARKET 1320.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАїнСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.

Як виповняти податкову форму ч. 1040A?

Недавно Іван Петренко виповнив заяву для прибуткового податку і побачив, що то не є така тяжка справа, як він думав раніше. Петренко є урядником. Заробляє \$50 тижнево. Має жінку і одну малу дитину.

Тепер будемо слідувати як кольони С ц поданої таблички. В точці 5 на першій сторінці він має \$2,240, тому він шукає відповідні числа і знаходить рядок, де зазначається: лозер \$2,225, але не більше \$2,250.

В НІМЕЧЧИНІ ВЖЕ БРАКУЄ ХЛІБА. БЕРН, Швайцарія. (ОНА). — „Арбайтер Цайтунг“ надрукував вістку з Німеччини, в якій говориться, що там вже дається відчувати великий брак хліба.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК. ШКІРСІ, НЕРВОВІ І ЦИРКУЛОВІ НЕДУГИ Гермоїди в інші відходні забурення, Ниркові і Міхурні забурення.

ПРИСТУПНІ ЦІНИ. В таких часах, як тепер, мало хто може не згадати на справу коштів. Це є одинока причина, чому ми кладемо такий натиск на ціні приступні ціни.

СТЕПЕН І JEWSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS. 77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne. Phone: BErgen 4-5989. Phone: BAyonne 3-0540.

UKRAINIAN BAZAAR. 170 E. 4th St., New York, N. Y.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК. ШКІРСІ, НЕРВОВІ І ЦИРКУЛОВІ НЕДУГИ Гермоїди в інші відходні забурення, Ниркові і Міхурні забурення.

ПРИСТУПНІ ЦІНИ. В таких часах, як тепер, мало хто може не згадати на справу коштів. Це є одинока причина, чому ми кладемо такий натиск на ціні приступні ціни.

СТЕПЕН І JEWSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS. 77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne. Phone: BErgen 4-5989. Phone: BAyonne 3-0540.

ТАРЗАН, ч. 924. Саможертва Тарзана.

INSTANTLY TARZAN'S QUICK EYE APPRAISED THE SITUATION--THE LION UPON HIM, AND THE GUARD READY TO DISPATCH AN ARROW.

„Не стріляй!“ крикнув Тарзан. Але в той мент сторож уже пустив стрілу.

Тоді сталася дивна річ: Тарзан кинувся на дорогу стріли.

За хвилину пізніше стріла полала в щіди.